

Ídnaðardepilin á Sundi:

Bygdamenningin fekk mønustingin

Um George Orwell hevði verið føroyingur, hevði bók hansara »1984«, ella »Seinasta menniskjan í Europa«, ivaleyst verið nevnd »1985« ella »Seinasta fólkíð í Føroyum«.

Men hvi George Orwell? Jú, ti hansara mynd av »Big brother — he is watching you!« — kemur meiri og meiri klárt fram í ljósið sum ein — her á okkara leiðum — idnaðardiktator, ið tekur alt valdið á føroyska samfelagnum, og tað við lít.

Ídnaðardepil

Øll hava hoyrt um idnaðardepilin á Sundi hjá Hans Mortensen. Her hevur H.M. nú fingið grønt ljós til at leiga økið frá Tórshavnar kommunu, stuðlaður av øllum býráðslimum, undantikið tveimum monnum Annars hevur stuðulin verið sera breiður, líka frá tveimum tjóðveldisarkitektum yvir ein sokallaðan vinstra-hallan, intellektuellan mentunarbóss og víðari til partamenn og komandi út-lendskar serfrøingar. Sjálvur tekur H.M. soleiðis til: »Hvaðani hesi fólk eru, hevur ikki tann avgerandi týðningin, bert tæy eru dugnalig«. Og eitt afturat: »Kínverjar ella fransar — sama ger, bara teir duga at selja«.

Útlendskir bankar og peningafólk siga sjálvandi ja takk til at kunna vinna pening uppá føroyska rá-evnið — fiskin, men hvat sigur fólkíð, ið her býr? Tað luktar langa leið, at hesi skulu bara tiga og líða boð. Tey skulu laga seg til at koyra í egnum akfari, ofta langa leið og við høgum benzin- og olju-prisi. Ella møguliga verður skipa ein H.M.-buss-ruta fyri tæy, ið ikki megna privatan flutning til og frá sentrala arbeiðs-plássinum.

Her ber eisini til at koyra børnini í vøggustovu ella barnagarð, og keypa dagligu vørurnar á staðnum.

Um nú uppskotið hjá H.M. eisini fevndi um einar 500 íbúðir á okinum, ja, so høvdu vit fingið ein nýggja bý ella kanska eina nýggja kommunu, og so kundi H.M. blivið borgar-stjóri!

Ivaleyft kunnu arkitektarnir kroysta eini 3-4 háhús niður í økið, alt letur seg jú gera á pappir-inum.

Bygdamenning?

Í Sosialinum frá 23. febr-uár 1984 roynir H.M. at argumentera fyri tí vøkstri, ið vil fara fram í idnaðinum kring alt landið. Henda argumenta-tion minnir einastand-andi nógv um Erasmus Montanus hjá Holberg, og hansara øvugtenda log-ikk.

Ein og hvør føroyingur frá 5 ár og uppfeittir skilir uttan minstutyrreytir, at hetta er tað bera tvætl.

Nókk skulu vit hava ein sonevndan kjarna, men við teimum nymótans EDV-tólum og aðrari há-teknologi er eingin orsök til at miðsavna allan fiski-idnaðin í landinum á Sundi. Tvørturímóti eru í dag allar fyrirteytir fyri at desentralisera. Og Fø-oyar við sínum 18 øygjum eru frá náttúr-unar hond eitt tað mest spjadda samfelagið, ið finnist.

Hvi so trekt?

Men hvi er bygdamenningin so trek at fáa í gongd? Einamest vegna vánaliga politiska stýring, men serstakliga vegna tveir almennar mammutstovnar — Landsverkfrø-ingin og SEV.

Á landsverkfrøðings-stovninum situr Arnstein Niclasen sum leiðari á ein-ari sonevndari planlegg-ingardeild, og hann skal eittast at gera heildarætl-anir, dispositionsætl-anir, fyri 10-15 ár fram í tíðina fyri tær einstøku smærri bygdirnar í landinum. Í nógv ár hevur frá hesum stovni, deild, verið skump-að undir útlendingar at gera hesar ætl-anir, og kann ein bert undrast á slíkt.

Byarskipanarlógin frá 1954 leggur serligan dent í staðkunnleikan og tær kommunalu royndir, ið eru avgjørt neyðugar fyri at tryggja haldgóða plan-legging í hvørjari kommunu sær.

Ymiskar smáar broyt-ingar hava verið gjørdar í byggi- og byarskipanar-lógin, men hóska henda í núverandi líki als ikki til nútíðarsamfelag okkara.

Í øðrum meiri fram-kommum londum verður, t. d. aðrenn ein byarskipan verður gjørd, almanna-kunngjørt, hvørjir høvudsspurningar og planleggingarmøguleikar eru í tí komandi byarskip-anini. Og eitt, ið heilt manglar í fysiska plan-

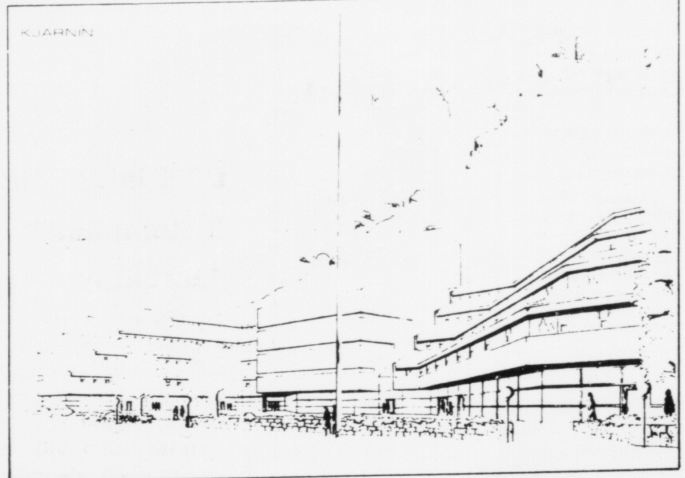
leggingararbeiðinum í Føroyum, eru tæy hæg-ru, yvirordnaðu skipanarstig-ini — region- og lands-skipan.

Broyting neyðug

Um vit vilja eitt væla heildarúrslit fyri sam-felagið, og harvið bygd-irnar, er avgjørt neyðugt, at gott samband er millum tæy ymisku stigin, og at tær lógir, ið hesar fysisku skipanir stýðja seg til, eru tíðarhóskandi og greiðar.

Hin mammutstovn-urin, við Arnstein Nicl-asen sum formanni, hevur soleiðis hildið sína køv-andi hond yvir bygda-menningina í nógv, nógv ár.

Nókk er ljóssperan komin út á minstu bygdir-nar, men var ikki betur, um peningurin, ið nú fer til at oyða tað vakra Eiðis-vatn-økið, fór til eina des-

entrala el-framleiðslu við hitapumpum og vind-myllum og niðurgivnum háspenningarlinjum?

Nei, SEV hevur einkar-rættin til øll vøtn, ár og lækir í landinum. Men vit kenna tó øll tæy avbera góðu úrslit við bæði hita-pumpuni í vakstrarhús-inum í Sandavági og vind-mylluframleiðsluni har vesturi í Vágum.

Undarligt er, at vit góð-taka, at einstakir peniga-menn og skrivstovupamp-arar skulu sleppa at oyða landið, náttúruna, fólkíð og framtíð tess við nøkr-um í útlondum væl kend-um sentraliseringsskip-anum, ið einans hava ført

við sær, at bygdir og býir eru lögð í oyði ella eru vordin »deyð« 8 til 10 tim-ar hvønn dag.

Satt at siga, ongantið hevur orskapurin og teknokratidiktaturíð verið í so stórar vælmakt sum í 1985.

Hevði Orwell vitað, hevði hann vent sær í grøvini fleiri ferðir.

Bygdamaður

tjak og meiningar

Vit gera lesarar okkara varugar við, at treytin fyri at fáa lesarabrev upptikin undir hesum teiginum er, at bláð-stjórnin veit, hvør hevur skrivað brevini.

Talvlandsdystur hevur verið í Kollafirði um vikuskifti, millum Føroy-ar og Ísland.

Dysturin varð leiktur í tveimum umfórum. Fyrra varð leikt friggjadagin og seinna leygardagin. Støð-an friggjadagin gjørdist 6 1/2 — 5 1/2 til Ísland, so føroyingar høvdu eitt sindur góðar vónir, tá teir byrjaðu leygardagin.

Men úrslitið svaraði ikki til vónirnar. Tá ið av-tornaði høvdu íslendingar 13 1/2, og føroyingar 10 1/2. So føroyingar vunnu heldur ikki hesa ferð á íslendingum. Tað hevði verið fyrstu ferð í søguni, um vit vunnu.

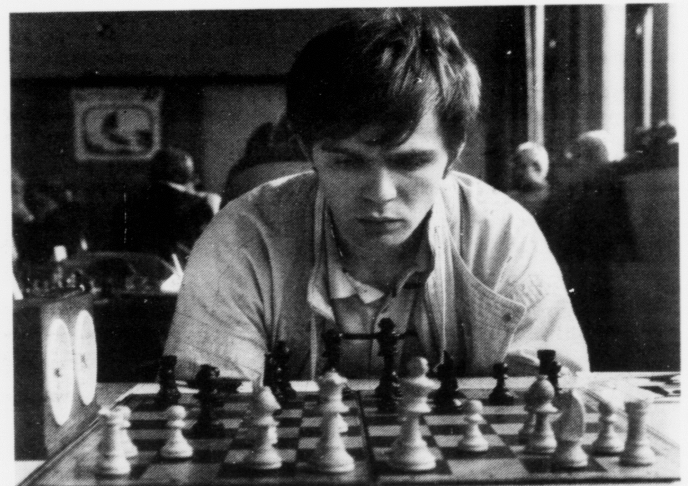
Eitt, sum gjørdi, at føy-ingar kláraðu seg illa, varð helst, at teir bestu leikararnir ikki vóru við. Hvørki John Rødgaard ella Luitjen Apol kundu koma.

Hesin dystur var tann sætti millum Føroyar og Ísland, og sum sagt hava føroyingar tapt allar.

Í 1987 fer Talvsam-bandið at skipa fyrri Norð-urlandakappingini. Ætl-anin er at kappingin skal

fara fram í juni 1987.

Hans

Fyrra umfar 23. august:

1. Jens Chr. Hansen 2268 — Askell Ó Kárasen 2260 0-1
2. Leif Kristensen 2222 — Kári Elison 2165 1-0
3. John Jacobsen 2185 — Jón G. Vidarsson 2125 1/2-1/2
4. Bogi Ziska 2126 — Hólmgrímur Heiðreksson 2096 0-1
5. Steintór Rasmussen 2125 — Þór Valtýsson 2045 1/2-1/2
6. Suni Ziska 2118 — Þórsteinn Skúlason 2015 1-0
7. Andrias Ziska 2079 — Eiríkur Karlsson 1945 1/2-1/2
8. Torkil Nielsen 2069 — Arnar Þórsteinsson 1910 0-1
9. H. J. Petersen 2069 — Einar M. Sigurðsson 1805 1-0
10. Helgi Joensen 2061 — Sveinn Pálsson 1705 1/2-1/2
11. Heri V. Thomsen 2051 — Magnus Valgeirsson 1590 0-1
12. Martin Brekká 2024 — Guðm. Sigurjónsson 1500 1/2-1/2

Seinna umfar 24. august:

1. Jens Chr. Hansen — Askell Ó Kárasen. 1/2-1/2
2. Leif Kristensen — Kári Elison. 1-0
3. John Jacobsen — Jón Gardar Viðarsson. 0-1
4. Bogi Ziska — Hólmgrímur Heiðreksson. 1/2-1/2
5. Steintór Rasmussen — Þór Valtýsson. 0-1
6. Suni Ziska — Þórsteinn Skúlason. 0-1
7. Andrias Ziska — Eiríkur Karlsson. 0-1
8. Hans J. Petersen — Arnar Þórsteinsson. 1/2-1/2
9. Helgi Joensen — Einar M. Sigurðsson. 1-0
10. Heri V. Thomsen — Sveinn Pálsson. 0-1
11. Jóan P. Midjord 2029 — Jakob Kristjánsson 1695 1-0
12. Gunn. Joensen 2008 — Magnus Valgeirsson 1590 1/2-1/2

sosialurín
telf. 11820